ГЕНРІ ЛАЙОН ОЛДІ

ЧИСТА ЗЕМЛЯ
ТОМ 2

КОРОП І ДРАКОН
КН. 2
ОПОВІДАННЯ НІЧНОЇ ВАРТИ

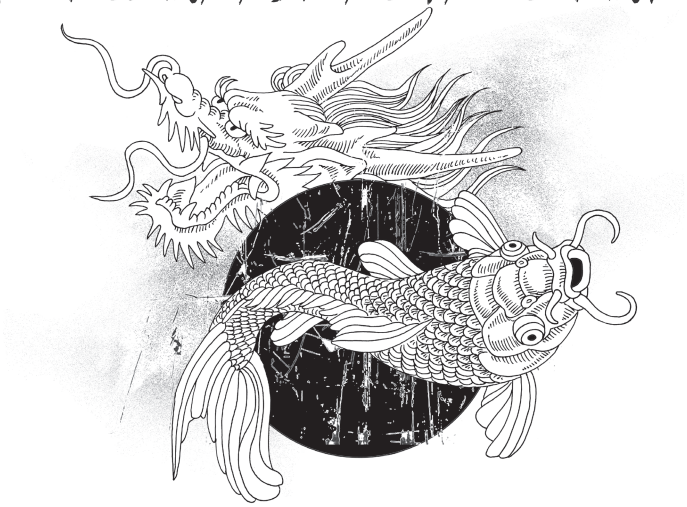

ХАРКІВ
ФОЛІО
2025

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Велика радість — народитися серед людей. Тіло наше слабке, але хіба ми віддали б перевагу тваринному? Дім бідний, але житлу голодних духів він, певно, не поступається! Серцю гірко від того, що воно сумує, але зі стражданнями в пеклі це не порівняти. Тому є чому радіти — що народилися серед людей.

Ґенсін, «Проповідь у Йокава»

ПРОЛОГ

Небо горіло над монахом.

Я вмираю, зрозумів він. Небо горить, але я більше не бачу в ньому пожежі, що зжерла мій монастир. Просто захід сонця, сонце сідає за гору. Так, я помру не сьогодні. Це втіха?

Навряд чи.

О, храм Споконвічної Обітниці, великий Хонґан-дзі в Ісіяма! Злощасний Хонґан-дзі! Щасливий Хонґан-дзі, безсмертний птах *фушічо*[1], що повстав із попелу! Ніколи більше я не побачу тебе. І це, поза сумнівами, втіха. Я запам'ятаю тебе, моя обителе, такою, якою ти була в щасливі роки.

— Західний храм, — сказав демон. Люлька в його руці диміла. — Прекрасне місце, будівництво вже завершується. Навесні в Західний Хонґан-дзі увійде новий настоятель, і це будете ви, святий Кенньо.

— Це буду не я, — відповів монах.

[1] Японський фенікс. Букв. «безсмертний птах».

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

— Чому ж? Вам не подобається місце? Тільки скажіть, і я побудую ще один Хонґан-дзі. Якщо перший ми назвали Західним, другий ми назвемо Східним.

— Ваша великодушність може змагатися тільки з вашою щедрістю. Мені подобається місце, вибране вами. Я захоплений мистецтвом будівельників. Моя вдячність безмежна.

— Ви, як і раніше, відчуваєте ворожнечу до мене? Не хочете прийняти подарунок? Десять років — довгий термін, мені здавалося, що наша ворожнеча вичерпалася.

— У моєму серці немає ворожнечі. Усе дуже просто, Нобунаґа-сан. Не шукайте складних причин там, де є прості. На той час, як храм буде завершено, я покину вас. Мерці не приймають дари, відмова мертвого — не образа. Але мій дух зрадіє, коли в Західному Хонґан-дзі сяде новий настоятель.

— Ви, святий Кенньо, досі називаєте мене демоном. Не вголос, ні! Я читаю це в блиску ваших очей, рухах ваших губ. Адже так?

Князь Ода Нобунаґа посміхнувся. Обличчя його було обличчям Акеті Міцухіде, зрадника й убивці, чиє тіло князь носив з моменту своєї загибелі в храмі Хонно. Посмішка залишилася колишня, з минулого життя. Ця посмішка змушувала тремтіти друзів і здригатися ворогів. Зараз, коли Нобунаґа здобув титул сьоґуна, кожен падав ниць, побачивши лише тінь посмішки військового диктатора Чистої Землі.

Будь-хто, так. Але тільки не монах, над яким горіли небеса.

— Це так.

Чай вистиг, але Кенньо зробив ковток. У горлі дерло, учора монах застудився під час медитації. Ніколи раніше хвороба не сміла наблизитися до Кенньо, коли він медитував. Усе одного разу відбувається вперше: і життя, і смерть.

— Ви маєте рацію, я називаю вас Демоном-повелителем Шостого неба. Я називаю вас так на згадку про великі часи. Я сам дав вам це ім'я, мені воно найближче.

Демон узяв свою чашку. Чайний набір був зроблений з пористої, грубо обпаленої глини безіменним майстром, народженим у Куті. На чайнику, якщо не вдивлятися, можна було розібрати контур гори з білою вершиною. Варто було вдивитися пильніше — й гора зникала, перетворюючись на безглуз-

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

дий набір рисок і опуклостей. Люди вважали, що це Фудзіяма. Монах знав: це Акаяма, Червона гора, де йому з'явився будда Аміда; знав це й демон.

Випадкова людина віддала б чашки з чайником слугам, погребувавши грубістю роботи. Знавець віддав би за цей набір річну платню самурая середнього рангу.

— Мені теж, — демон розсміявся. Обличчя його зараз було схоже на бойову маску. — Уявляєте? Це ім'я нагадує мені про молодість. Проклятий Акеті! Йому варто було вбити мене раніше. Ні, тіло припало мені якраз впору, скаржитися було б непристойно. Гарне, міцне тіло, загартоване в походах. Але він вкрав у мене шість років життя! Моєму духу п'ятдесят вісім років, а тілу шістдесят чотири. Вам знайома ця пісня?

Князь повернув чашку на тацю. Пальці Нобунаґи зарухалися, відбиваючи ритм, немов повітря перетворилося на барабан.

— Люду суджено
Жить під небом пів віку.
Наш тлінний світ — сон…

Монах глянув на полум'я заходу сонця. Підхопив, намагаючись не закашлятися:

— Наш тлінний світ — сон,
Даремний обман,
Життя дається нам лиш раз,
Весь світ підвладний смерті…

Вони сиділи на схилі, просто неба. Справжні холоди ще не настали, але трава пожовкла. Вище росли сосни, скручені в хитромудрі вузли, й молоді клени. У соснах, не бажаючи заважати бесіді, ховалися охоронці: ті, хто прийшов з Кенньо, й ті, хто прийшов із князем. Їх було легко розрізнити: молоді самураї охороняли життя сьоґуна, старі супроводжували ченця. Кенньо не міняв охоронців з того дня, коли вперше побачив будду Аміду. Навіщо? Хто підніме руку на святого бодхісаттву[2], до чиїх молитов прислухається будда? Та й узагалі, кому спаде на думку зазіхати на мешканця Чистої Землі, знаючи, що вбитий

[2] Святий, який прагне врятувати всіх живих істот від страждань.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

воскресне у вбивці? Власне, в молодості та бойовому вмінні княжих самураїв теж було мало сенсу. Так, данина високому становищу.

Охоронці Кенньо були присутні при явленні будди. Якщо монаху часом здавалося, що він бачив сон, а може, збожеволів, один погляд на охорону — на старість, що втратила сенс існування, — так, цей погляд повертав його в реальний світ.

— Моєму духу сорок дев'ять років, — сказав монах, закінчивши пісню. — Моєму тілу сорок дев'ять років. Людині судилося жити під небом лише пів століття. Я — живе підтвердження цих віршів, Нобунаґа-сан. Я скоро помру, можете в цьому не сумніватися. Ви ж проживете ще чимало років.

— Скільки? — швидко запитав демон.

— Не знаю.

— Не знаєте чи не скажете?

— Не скажу. Можу лише дати пораду: не затримуйтеся з оголошенням спадкоємця. Ще краще, якщо ви передасте титул сьоґуна до кінця року. Ваш син, молодий пан Нобукацу, цілком здатний прийняти тягар правління. Нобунаґа-сан, ви проживете достатньо, щоб підтримати його на перших порах мудрістю та досвідом. Після вас поруч із ним залишаться сміливі полководці й мудрі радники. Це все, що я відкрию вам.

— Прекрасний час, — відповів демон, милуючись кленами.

— Ви маєте рацію, — погодився Кенньо.

Ще вчора жовте, листя кленів стрімко червоніло після доторку холодного північного вітру. Деякий час монах і князь мовчали, віддаючи данину традиції *момідзі-гарі* — полюванню за кленовим листям. Насолода від прекрасного видовища посилювалася тим, що між кленами тут і там росли високі горобини, чиє листя теж було жовтого й червоного кольору.

— Західний Хонґан-дзі, — демон змахнув рукою, немов указуючи напрямок. — Люди приходитимуть до нового храму, щоб поглянути на осінні клени. Утім, я більше люблю проводити цю пору року в ущелині Сандан. Заграва з листя вирує на тлі п'яти водоспадів, нагадуючи мені епоху великих битв. Листя пливе за течією, забарвлює річку кров'ю. Вам відомо, що один із водоспадів Сандана зветься Брамою Дракона?

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Монах кивнув.

— Якщо ви й справді вирішили померти, святий Кенньо, я поставлю настоятелем Хонґан-дзі вашого сина. Котрого з двох?

— Молодшого, — без вагань відповів монах. — Хочу вас попередити, Нобунаґа-сан, що старший не поступиться без опору. Гадаю, він захопить місце настоятеля, навіть якщо в заповіті я вкажу молодшого. Знадобиться ваше втручання — ваше або вашого спадкоємця.

— Можете не сумніватися, шановний бодхісаттво. Я виконаю вашу волю в точності. Настоятелем Західного Хонґан-дзі стане той, кого ви назвали мені. Як мені вчинити зі старшим сином?

— Водоспад, — монах відкинувся на подушки. Спина боліла, сидіти було важко. — Брама Дракона, так?

Сміх демона був йому відповіддю.

— Від вас нічого не приховаєш, святий Кенньо. Так, я заснував службу Коропа-і-Дракона. Її обов'язком будуть справи, пов'язані з підтвердженням фуккацу. Також дізнавачі й архіваріуси займуться розглядами з приводу випадків, що заслуговують на особливу увагу. Ви бачите свого старшого сина на чолі цієї служби?

— Дякую вам, Нобунаґа-сан. Ваша проникливість вища за будь-які похвали.

— Моя проникливість ніщо перед вашим прозрінням. Люди стануть приходити на вашу могилу, запалювати пахощі та проситимуть вас зглянутися до їхніх прохань.

— Ні, не стануть. Я помру тут, в Акаямі, мій прах розвіють над морем. Тільки настоятель храму Вакаікуса та його наступники знатимуть про це, та ще й ви. У вівтарі поставлять табличку з моїм дитячим ім'ям Кóса. Навряд чи вона когось зацікавить. Якщо хочете, зробіть мені фальшиву могилу в Західному Хонґан-дзі. Нехай люди приходять, нехай просять. Мені все одно, мій дух не почує їхніх прохань. Я хочу спокою, Нобунаґа-сан. Я знаю, що спокій — ілюзія, та все одно хочу. Сподіваюся, ви пробачите мені цю слабкість. Ви перемогли, демоне-повелителю. Ви розбили ворогів — і мене в тому числі,

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

ви заснували сьоґунат і династію. Я нічим не можу вам перешкодити, не можу й не маю такого бажання.

Кенньо нахилився вперед, борючись із болем у спині:

— Хіба це не перемога? Я визнаю свою поразку.

— Ви перемогли, бодхісаттво, — після довгого мовчання відповів демон. — Я помер і воскрес у новому тілі. Це сталося завдяки дару будди, який був посланий вам, не мені. Війни припинилися, вбивства припиняються, і це ваша заслуга. Чи це не перемога? Я визнаю свою поразку.

— Якщо ми обидва перемогли, — запитав монах, — звідки взятися поразці?

Князь узяв порожню чашку, покрутив у руках.

— Ось ми сидимо з вами, демон і бодхісаттва, — здавалося, весь світ зійшовся для Оди Нобунаґи в цій чашці. — Я змушений бути демоном, сповненим сили й гніву. Таке моє становище й обов'язки. Ви змушені бути бодхісаттвою, джерелом милосердя та співчуття. Таке ваше становище й обов'язки.

— Хто ж нас змусив до цього?

— Ми самі, хто ще? Я не знаю нікого сильнішого за нас самих.

«●»

Кожної наступної осені, у ті дні, коли листя кленів із жовтого стає червоним, князь Ода приїжджав в Акаяму. З малою свитою він йшов до храму Вакаікуса, сідав біля вівтаря, де для нього заздалегідь виставляли табличку з поминальним ім'ям Коса, та мовчав. Досхочу помовчавши, колишній сьоґун вирушав туди, де росли сосни, скручені у вузли, й горобини з двоколірними кронами. Там він пив чай на самоті.

— Якщо ми обидва перемогли, — запитував Ода Нобунаґа, дивлячись у небо, — звідки взятися поразці?

І відповідав сам собі:

— Та звідки завгодно!

Таких поїздок йому випало шість.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

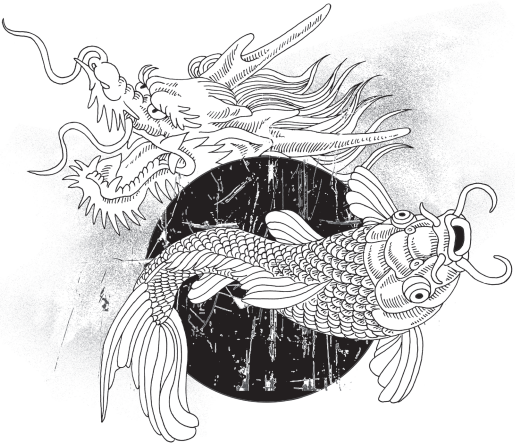

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

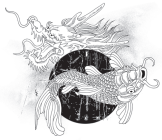

ПОВІСТЬ ПРО СТАЛЕВІ МЕЧІ ТА ГАРЯЧІ СЕРЦЯ

В кожній людині живе звір. Хижий, нещадний, далекий від милосердя. Він вбиватиме, якщо голодний, бо все є їжа. У кожній людині живе будда. Він виправдає цього звіра, що б той не зробив, бо все є ілюзія. У кожній людині живе суддя. Він засудить цього звіра на страту та муки, якщо побачить його в іншій людині, бо все є злочин, крім скоєного нами.

Ці троє сняться мені ночами.

«Нотатки на хмарах»
Содзю Іссен із храму Вакаікуса

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

МРЕЦЬ, ДЕМОН ТА Я

1

«БІЛІ СЛЬОЗИНКИ НЕБА»

Поодинокі сніжинки кружляли в ночі. Сніжинки? Гейші, що танцюють перед знатними клієнтами. Морозне повітря було прозоре до дзвону. Всюди виблискували іскри, діти ущербного місяця. На розі Оонісі, Великої Західної вулиці, та безіменного провулка, стиснутого з обох боків глухими парканами, старшина караулу Торюмон Хідео затримався, бажаючи помилуватися вишуканим видовищем. У світлі ліхтаря, що ніс стражник Нісімура, який йшов попереду решти караулу, сніжинки мали інший вигляд. Здавалося, олія, що горить у ліхтарі, витоплює з них усю чарівність.

Лисячий хвіст відблиску, що замітав шлях стражників на снігу, втягнувся за ріг. Віддалився розмірений скрип кроків.

— Хідео-сан?

— Іду.

Старшина відчув легкий укол роздратування та насупився, досадуючи на самого себе. Це служба. Обов'язок патруля — нічний обхід кварталу. Негоже командиру відвертати увагу на всякі дурниці, випускаючи з поля зору підлеглих. Ікеда його гукнув? Ікеда має рацію. А він, Хідео, неправий і роздратування його негідне.

Завернувши за ріг, він підняв долоню, захищаючи очі від світла.

— Щось помітили?

— Ні, нічого.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

ЗМІСТ

КНИГА ДРУГА. ОПОВІДАННЯ НІЧНОЇ ВАРТИ

ПРОЛОГ 5

ПОВІСТЬ ПРО СТАЛЕВІ МЕЧІ ТА ГАРЯЧІ СЕРЦЯ 11

Розділ перший. МРЕЦЬ, ДЕМОН ТА Я 13
1. «Білі сльозинки неба» 13
2. «Скажуть, ваш мрець чи не ваш» 18
3. «Так, молодший пане!» 21

Розділ другий. СМЕРТЬ НА ПЕРЕХРЕСТІ 27
1. «З ним таке вже траплялося?» 27
2. «Мудрець терплячий» 31
3. «Поки бога не розсердиш, він не прокляне» 35
4. «Нотатки на хмарах», зроблені в різний час ченцем Іссеном із храма Вакаікуса 39

Розділ третій. ДВА МЕЧІ І ДВОЄ ПУСТЕЛЬНИКІВ 44
1. «У мене немає обличчя» 45
2. «Острах — наше друге ім’я» 48
3. «У нього немов злий дух вселився!» 52
4. «Ічі, Ні та Кітаро» 55

Розділ четвертий. БАМБУКОВИЙ ГАЙ 58
1. «Ічі, Ні та Кітаро» (продовження) 58
2. «Як мерзенний каонай» 64
3. «Де ваш слуга?» 68

Розділ п’ятий. МІСТ ІЗ ПИРІЖКІВ 72
1. «Ви його вб’єте!» 72
2. «Князь благоволив до його божевілля...» 76
3. «Ніколи в житті мені не було так страшно» 80
4. «Ти ще відчуваєш повагу до мене?» 83

Розділ шостий. БОГОМОЛ ТИЦЯЄ СОЛОМИНКОЮ 88
1. «Не пропадати ж добру?» 88
2. «Він упізнав цю людину?!» 89

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

3. «Є хоча б припущення?!» 94
4. «Смикнувши камінь за бороду...» 97

Розділ сьомий. СПРАВЖНІЙ БІЙ 101
1. «Брехня! Нахабна брехня!» 101
2. «Якщо голова не була відрубана повністю...» 105
3. «Гори, язику? Скрипіть, зуби?» 107
4. «Батько готовий прийняти вас» 109
5. «Бесіда з вами — справжнє задоволення» 113
6. «Щось помітили?» 118

ПОВІСТЬ ПРО СІЛЬСЬКИЙ ЦВИНТАР І ПОСЛАНЦЯ НЕБЕС 119

Розділ перший. МЕЛЬНИК І ГЕЙША 121
1. «Кращі люди!» 121
2. «Ліхтар позичити? Ніч надворі...» 124
3. «Значить, ти був не при собі?» 128
4. «Це суд, а не квітуча сакура!» 134

Розділ другий. ГЕЙША ТА ДОНЬКА АПТЕКАРЯ 138
1. «Ви прийшли попрощатися зі мною?» 138
2. Донька аптекаря та гейша 141
3. Донька аптекаря та гейша (продовження) 145
4. «Це знак, божественне знамення!» 149

Розділ третій. ШЛЯХ ЗМІНЮЄ ВСЕ 151
1. «Накажіть мені накласти на себе руки!» 151
2. «Відчуваю, ми з вами подружимося» 154
3. «Нотатки на хмарах», зроблені в різний час
ченцем Іссеном із храма Вакаікуса 159
4. «Я чекатиму твого повернення» 160

Розділ четвертий. ВЕЛИКИЙ БРАТ І ПОСЛАНЕЦЬ НЕБЕС 165
1. «Щоб вас демони зжерли!» 165
2. «Саме небо покарало Великого Брата!» 168
3. «Чому не наклав на себе руки?» 171
4. «Що в тобі такого цінного?» 175

Розділ п’ятий. МОГИЛЬНИЙ КАМІНЬ РОДИНИ ТАКЕНУЧІ 179
1. «Хто нестиме паланкін?» 179
2. «Тобі не радісно повернутися в пам’ятні місця?» 182
3. «Навіщо ти називаєш мене повією?» 185
4. «Мій розуме, ридай!» 188

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

Розділ шостий. БАМБУК РОСТЕ ХРЕСТОМ 195
1. «Ви все зрозуміли?» 195
2. «Тоді я ще був живий» 198
3. «Боятися нічого?» 201
4. «Трюк. Мавпячий трюк» 206

Розділ сьомий. ПОГАНЕ ІМ'Я 211
1. «Усе має бути так, як завжди» 211
2. «Моя доброта безмірна» 215
3. «Три й чотири рази!» 220

Розділ восьмий. НЕБЕСНИЙ ХЕРАЙ 223
1. «Що, знову?!» 223
2. «Моя уява відмовляє» 227
3. Історія Тошико, доньки млинаря Сабуро 229

Розділ дев'ятий. КАТАСТРОФА, ЩО СТАЛАСЯ З ВИНИ ЛЮДИНИ . . 235
1. «Вибір між обов'язком і страхом» 235
2. «Я знаю, навіщо він тут» 239
3. «Джерело чеснот!» 242
4. «Небо горить надо мною» 246
5. Дев'ять каменів 249
6. «Мене давно не вражають дива» 250

ПОВІСТЬ ПРО ОБЛИЧЧЯ ЗАГУБЛЕНИХ Й ОБЛИЧЧЯ ЗНАЙДЕНИХ . .253

Розділ перший. ДАНҐО КРАЩЕ ЗА КВІТИ 255
1. «Ти смієшся над нами, негіднику?!» 255
2. «Чим ми заслужили таку милість?» 260
3. «Щоб я здох, справжні самураї!» 265

Розділ другий. КРУКИ Й ПАВИЧ 271
1. «Чого вони чекали?» 271
2. «Ти ж бив щосили?» 274
3. «Вони не бояться, що ти їх видаси?» 276

Розділ третій. ПІДКОРЮВАЧ ВАРВАРІВ 283
1. «Виявляйте старанність і покору!» 283
2. «Не знайдеш — нарікай на себе!» 285
3. «Ласкаво просимо до країни вранішнього сонця!» . . . 290
4. «Вважаєте мене божевільним?» 293

Розділ четвертий. ДРАКОН І ТИГР 297
1. «Куди він веде, твій шлях?» 297

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

2. «Хіба б я наважився?» 302
3. «Коли знаходиш золоту монету...» 305

Розділ п’ятий. ЛИСИЦЯ ТА КРУК 308
1. «Ви справді золота монета!» 308
2. «Даремо Домо з Іцумо» 311
3. «Стережися його, хлопчику!» 315
4. «Куди націлю око, туди націлю й кулю» 318

Розділ шостий. БОГИ НЕ ТЕРПЛЯТЬ ЗРАДИ 322
1. «Чи всі в захваті?» 322
2. «Не пропущу нізащо!» 324
3. «Усі, хто вірний клану Ода...» 328
4. «Це справжнє пекло» 331

Розділ сьомий. НАГОРОДА ПО ЗАСЛУГАХ 334
1. «Це мій подарунок вам, Рейдене-сан!» 334
2. «Я не міг не послухатися» 339
3. «Боюся, я вже не враховуюся» 342

Розділ восьмий. ВИГЛЯД ОБЛИЧЧЯ ЙОГО СТАВ ІНШИМ 346
1. «Смерть зрадникам!» 346
2. «Я цього хочу!» 349
3. «Роби, що повинен!» 353
4. «Руїни не мають сили» 356
5. «Та щаслива країна» 360

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>